

Lærermateriale

HELE VERDEN
I SKOLE
2009

GLOBAL CAMPAIGN FOR
EDUCATION
www.campaignforeducation.org

ibis
Uddannelse skaber udvikling

Indhold

Hele Verden i Skole - hvorfor	side 1
Hele Verden i Skole 2008- hvem	side 2
Hele Verden i Skole 2008- hvordan	side 2
LæseRaketten	side 2
Den Globale Aktionsuge	side 2
Indsamlingsprojektet "En Sikker Vinder"	side 3
Saml ind og vind - gør en forskel	side 3
Hele Verden i Skole online	side 4
LæseRaketten og Fælles Mål	side 5
Opgaveforslag til:	
Højtlesning	side 7
Trin 1	side 9
Trin 2	side 12
Trin 3	side 21
Fakta om Mozambique.....	side 27
Hele Verden i Skole-Spillet.....	side 28

Lærermaterialet til Hele Verden i Skole 2009 er udviklet af IBIS, Hele Verden i Skole 2009-kampagne teamet. Kopier gerne til undervisningsbrug med kildeangivelse. Alle rettigheder er forbeholdt IBIS, forfattere og illustratører.

Birgit Hansen og Maria Kristiansen har udvalgt, redigeret og skrevet hovedparten af opgaverne. Illustrationer og foto af: Trine Skovmand, Michael Pedersen, Kissen Møller Hansen, Elsebeth Aller, Thorkil G. Nielsen, Hanne Selnæs og Lotte Ærsøe.

LæseRaketten uddeles gratis til alle deltagere i Hele Verden i skole-kampagnen. IBIS vil gerne takke for de flotte bidrag fra forfattere, illustratører, virksomheder og institutioner, der har gjort dette muligt.

Efter kampagnens afslutning vil det være muligt at købe LæseRaketten så længe lager haves. Kontakt IBIS, Nørrebrogade 68B, 2200 København N eller verdeniskole@ibis.dk

Læs mere om kampagnen og hent LæseRaketten og Lærermateriale på www.ibis.dk/verdeniskole

Velkommen til Hele Verden i Skole 2009

I 2000 tiltrådte verdens ledere Dakar Erklæringen. Hovedformålet er at sikre, at alle børn får adgang til en uddannelse inden 2015.

For at minde verdens ledere om deres løfte tog IBIS i 2003 initiativ til kampagnen Hele Verden i Skole. Dengang var der 115 millioner børn i verden, der ikke gik i skole. I dag er tallet 75 millioner. Det går heldigvis den rigtige vej, men der skal stadig arbejdes i raket fart, hvis målet om Uddannelse for Alle i 2015 skal nås.

Hele Verden i Skole er en oplagt mulighed for at opfylde undervisningsministeriets Fælles Mål i forhold til global undervisning. Gennem kampagnen kan dine elever lære om børn i Mozambique og få et globalt blik på uddannelse. Samtidig er Hele Verden i Skole 2009 med til at give mozambikanske børn en uddannelse i Den Glade Skole.

Hvis din klasse har lyst til at fortælle, hvordan I arbejder med Hele Verden i Skole, så hører vi gerne fra jer. Send en mail til verdeniskole@ibis.dk. Vi modtager også gerne fotografier, som må bruges på hjemmesiden eller i næste års kampagne.

Hele Verden i Skole - hvorfor

I 1948 vedtog FN Menneskerettigheds-erklæringen, hvori der står, at alle har ret til en uddannelse.

I 2000 afholdt FN et uddannelsesstopmøde, hvor næsten alle verdens ledere tiltrådte Dakar Erklæringen. I denne erklæring er nedskrevet seks mål, der skal forbedre uddannelsessituationen i verden.

IBIS vil med Hele Verden i Skole sætte global undervisning på dagsordenen for at bidrage til, at danske skoleelever:

- oplever glæde ved at læse
- får viden om børns rettigheder
- opnår viden om og identifikation med børn fra andre lande
- udvider deres viden om verden og forståelse af andre kulturer
- reflekterer over begreber som medansvar, demokrati, globalisering og ligestilling
- oplever, at fattige lande i Afrika og andre verdensdele ikke kun indeholder elendighed og fattigdom, men også glæde, håb og drømme

Dakar-målene

1. Tilbud til de yngste

Dårligt stillede børn skal have mulighed for førskoleuddannelse.

2. Alle børn i skole

Alle skal have adgang til gratis grundskoleuddannelse af god kvalitet.

3. Uddannelse til unge og voksne

Unge og voksne skal have lige adgang til relevant faglig og praktisk undervisning.

4. Analfabetismen skal halveres

Analfabetismen skal halveres, særligt hos kvinder. Adgang til fortsat uddannelse for voksne skal sikres.

5. Piger i skole

Ligestilling mellem kønnene i skolerne og særligt fokus på, at piger fuldfører en grunduddannelse af god kvalitet.

6. God kvalitet

Kvaliteten af undervisningen skal forbedres, så det højest mulige indlæringsniveau sikres, og alle får et målbart udbytte af undervisningen.

Hele Verden i Skole - hvem

Hele Verden i Skole er navnet på den danske del af den internationale kampagne Global Campaign for Education. Børn fra 120 lande er hvert år med til at sætte fokus på børns ret til en gratis grunduddannelse af god kvalitet.

I Danmark er det IBIS, som arrangerer Hele Verden i Skole.

IBIS er en dansk udviklingsorganisation, der arbejder for en retfærdig verden, hvor alle mennesker har lige adgang til uddannelse, indflydelse og ressourcer. IBIS arbejder med udvikling i Afrika og Latinamerika og sætter samtidig fokus på ulige vilkår gennem oplysning i Danmark. Dette gøres for at skabe større forståelse for de problemer, udviklingslandene står overfor og samtidig pege på konkrete handlemuligheder.

Hele Verden i Skole - hvordan

Kampagnen består af tre elementer, som I kan arbejde med samlet eller uafhængigt af hinanden: LæseRaketten, Den Globale Aktionsuge og indsamlingskonkurrencen En Sikker Vinder.

LæseRaketten

LæseRaketten er en bog, der består af fire skønlitterære tekster, doneret af danske børnebogsforfattere. LæseRaketten indeholder desuden portrætter af børn i Mozambique og tekster om Uddannelse for Alle.

LæseRaketten er trindelt, så der er rig mulighed for differentiering i klassen, således at hver enkelt elev kan arbejde med tekster, der svarer til læsefærdighederne. Trindelningen er vejledende og fordeler sig på højtlesning, trin 1, trin 2 og trin 3.

LæseRaketten giver mulighed for at skabe gode læseoplevelser for danske skoleelever, når de gør, hvad millioner af børn i verden ikke har mulighed for - de læser.

Den Globale Aktionsuge

Uge 17 er Global Aktionsuge, hvor eleverne i år kan blive politiker for en dag. Eleverne kan hjælpe statsministeren med at holde sit løfte

om Uddannelse for Alle ved at skrive en tale, som han kan holde for verdens ledere.

Talen skal handle om, hvad politikerne kan gøre for at sikre, at alle børn kommer i skole inden 2015.

IBIS inviterer alle klasser til at sende deres bedste bud på en tale til verdeniskole@ibis.dk senest torsdag 16. april 2009.

I Den Globale Aktionsuge kan I invitere lokale politikere ud i klasserne eller til fællestime på skolen, så de kan høre jeres taler om Uddannelse for Alle.

I Den Globale Aktionsuge kan I tage aktivt del i kampagnen og engagere jer i de problematikker, teksterne i LæseRaketten rejser. Dermed kan I være med til at skabe debat om uddannelse og sprede budskabet om, at alle børn har ret til uddannelse.

I den internationale kampagne Global Campaign for Education deltager 120 lande. Det betyder, at mere end 8 millioner børn står sammen om at formidle budskabet til verdens ledere: Alle børn har ret til en uddannelse.

Indsamlingskonkurrencen En Sikker Vinder
Hele Verden i Skole indeholder hvert år en indsamlingsmulighed. I år går pengene til IBIS' projekt Den Glade Skole i Mozambique.

Formålet med indsamlingen er at hjælpe børn i andre lande med at få adgang til en god skole. Herved kan danske elever opleve, at de gør en forskel.

Det er frivilligt, om I vil deltage i indsamlingen. Vi håber selvfølgelig, at du og din klasse vil være med til at sikre en bedre fremtid for børn i Mozambique.

I samarbejde med de mozambikanske uddannelsesmyndigheder og lokale partnere har IBIS startet skoleprojektet Den Glade Skole.

Formålet med projektet er, at mozambikanske børn kommer i en skole, hvor både piger og drenge er glade og trygge, deltager aktivt i undervisningen, ikke bliver straffet fysisk eller verbalt og afslutter en grunduddannelse.

IBIS har arbejdet i Mozambique i over 30 år, hvor vi udvikler en kvalitetsskole, der kan styrke befolkningen til at opnå et bæredygtigt liv.

Saml ind og vind - gør en forskel

Ved at samle ind får eleverne mulighed for at engagere sig aktivt. Samtidig kan deltagelse i indsamlingen være med til at øge den enkeltes bevidsthed om at tage et medansvar og gøre en forskel for et jævnaldrende barn i Mozambique.

Der er flere muligheder for at samle ind:

Salg af lodsedler

I lærerkuverten er der vedlagt 100 lodsedler, som giver mulighed for at vinde flotte præmier. Hvis I får brug for flere lodsedler, kan de bestilles på ibis.dk/verdeniskole.

Lodsedler må sælges fra 1. marts til 20. maj 2009.

Lodsedlerne sælges for 10 kr. stykket og må sælges til alle. Det kræver dog tilladelse fra jeres lokale politi, hvis I vil sælge lodsedler fra en fast bod på et offentligt sted.

Eventuelt usolgte lodsedler returneres til: IBIS, Nørrebrogade 68b, 2200 København N. Mærk venligst kuverten med "Hele Verden i Skole" og antallet af returnerede lodsedler.

Vinderne i lotteriet bliver offentliggjort 1. juni 2009 på ibis.dk/verdeniskole. Præmierne skal afhentes hos IBIS senest 31. august 2009.

Indsamling med raslebøsser

Søndag 26. april 2009 kan eleverne samle ind med raslebøsser hele dagen frem til kl. 18.00

- Børn under 13 år skal følges med en voksen
- Børn mellem 13-18 år skal gå to og to
- Husstandsindsamling må kun finde sted én gang hos hver husstand

Kontakt Hele Verden i Skole på tlf: 35 20 05 32 eller verdeniskole@ibis.dk for at bestille raslebøsser og få mere information om indsamling med raslebøsser.

Brug fantasien

I kan selvfølgelig også selv finde på kreative indsamlingsmuligheder. I kan for eksempel opføre et teaterstykke, lave cirkus eller koncert og tage entré til forestillingerne.

I kan også lave en markedsplads på skolen med forskellige boder, hvor I sælger mad, legetøj, drikkevarer og elevernes tegninger, smykker, malerier, lerfigurer osv. Eller I kan lave tom-bola, dukketeater og dans. Kun fantasien sætter grænser.

...og vind

En Sikker Vinder er samtidig en konkurrence blandt de klasser, der vælger at samle ind.

Reglerne er simple:

Hver gang klassen samler 100 kr. ind, får klassen ét chancenummer i En Sikker Vinder-konkurrencen.

Der er præmie til den klasse, der samler ind på den mest fantasifulde måde.

Der er også præmier til de klasser, som inden for deres gruppe 0.-2. klasse, 3.-5. klasse og 6.-9. klasse samler mest ind.

Klassen deltager ved at benytte indbetalingskortet på den indsamlingsplakat, som I finder i lærerkuverten. I kan også indbetale via netbank. Husk at skrive klasse, skole og by ved overførelsen.

Sidste frist for indbetaling, hvis I ønsker at deltage i lodtrækningen, er onsdag 20. maj 2009.

Hvis klassen ønsker at være med i dysten om den mest fantasifulde indsamling, skal I sende en kort beskrivelse af, hvordan I har samlet ind til verdeniskole@ibis.dk

Indsamlingsrekord i 2008

Sidste år sikrede skoler i Danmark, Sydslesvig og Grønland over 1 million kr. til skoleprojektet En Ny Fremtid i Sierra Leone.

Dermed garanterede de danske elever, der deltog i indsamlingen, at 3.000 børn i Sierra Leone er kommet i skole og har fået en ny fremtid. Samtidig er 75 lærere blevet bedre uddannet til at undervise.

Børnebogsforfatteren Carl Quist Møller og tegneren Trine Skovmands SIBI trak vindernumrene i En Sikker Vinder 2008.

Hele Verden i Skole online

På ibis.dk/verdeniskole findes opgaver til de ældste elever samt fakta om Mozambiques geografi, historie og samfundsforhold. Der er også kort, musik, historier og billeder.

Derudover er der forslag til aktiviteter og opgaver, som kan bruges uafhængigt eller som supplement til det trykte materiale. I kan også finde en oversigt over IBIS-projekter i Mozambique.

I kan finde materialer under overskrifterne:

- FN's 2015-mål
- Uddannelse for Alle
- Fattigdom
- Sygdom og sundhed
- Demokrati
- Udviklingsbistand

Hvert punkt indeholder en kort tekst, en samling opgave- og aktivitetsforslag samt en kommenteret liste med gode, aktuelle links og litteratur.

Siden ibis.dk/abc til de yngre elever findes stadigvæk, hvor der er sjove opgaver, Hele Verden i Skole-sangen og meget mere.

LæseRaketten og Fælles Mål

Arbejdet med LæseRaketten er global undervisning, fordi eleverne udvider deres viden om verden gennem identifikation med børn i andre lande. Opgaverne i dette materiale kan

være med til at opfylde de globale aspekter, der indgår i undervisningsministeriets Fælles Mål. Nedenfor er listet nogle af de Fælles Mål, I kan opfylde ved at arbejde med opgaverne.

Højtlesning og trin 1

Dansk

- lytte aktivt
- udtrykke egen forståelse af tekster
- gengive tekster i dramatisk form
- bruge sproget som middel til konfliktløsning, underholdning og formidling af viden
- samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra deres umiddelbare oplevelse og forståelse

Billedkunst

- fremstille skitser og billeder på baggrund af følelser, fantasier og iagttagelser
- tegne og male med vægt på fortælling
- beskrive billeders indhold og historie i billedsamtaler
- eksperimentere med form, farve, komposition med vægt på billedfortællinger

Trin 2

Dansk

- lytte aktivt og følge op med analytiske og vurderende spørgsmål
- udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende mundtlig form
- finde udtryk for værdier både i andres udsagn og i tekster
- fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster
- skrive i fiktive og ikke-fiktive genrer

Hjemkundskab

- sætte ord på sansemæssige oplevelser af måltidet
- beskrive forskellige madkulturer
- give eksempler på fødevarers vej fra jord til bord
- tage kritisk stilling som forbruger

Natur/teknik

- sammenligne og beskrive de forskelle i levevilkår, mennesker har forskellige steder på jorden
- redegøre for, hvorledes naturkatastrofer indvirker på dyr og menneskers levevilkår
- redegøre for naturanvendelse og naturbevarelse lokalt og globalt og de interesse modsætninger, der knytter sig hertil

Trin 3

Dansk

- udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en sammenhængende og disponeret form
- fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse
- skrive refererende, beskrivende, berettende, kommenterende, argumenterende og reflekterende
- bruge og gøre rede for sproget som middel til konfliktløsning, overtalelse, underholdning, argumentation, manipulation, formidling af viden samt sprogets poetiske funktion

Samfundsfag

- give eksempler på interesseorganisationer og græsrodsbevægelser
- give eksempler på, hvordan unge kan deltage i demokratiske processer i hverdagen
- kende forskellige kulturer, deres værdier og normer

Geografi

- perspektivere forskellige kulturers levevis og værdier til værdier og normer i eget samfund
- indsamle og bearbejde relevante geografiske oplysninger gennem elektroniske medier
- kende til fordelingen af rige og fattige regioner i verden
- anvende enkle begreber i beskrivelsen af vejr og klima

Opgaverne i Lærermaterialet

Opgaverne er trindelt som i LæseRaketten i højtlesning, trin 1, trin 2 og trin 3.

Under hvert trin er der forslag til opgaver inden for forskellige fag. Opgaverne knytter sig til en historie i LæseRaketten eller til emnet Uddannelse for Alle.

Elever på højtlesning, trin 1 og trin 2 kan lave en Hele Verden i Skole-mappe, hvori de kan lægge opgaveark, tegninger osv. fra arbejdet med LæseRaketten.

På ibis.dk/verdeniskole kan du printe en forside til mappen.

Ved hver opgave er der et ikon, som viser, om opgaven skal løses individuelt, i grupper eller i klassen.

Følgende ikoner bruges i opgaverne:

 viser organiseringsformen

 foreslår at det skriftlige produkt kan lægges i Hele Verden i Skole-mappen

Højtlesning Dansk

Krudt og ugle

Tegn historien

  Klassen

Mens eleverne får læst højt af 'Krudt og ugle', kan de tegne en episode fra historien.

Eleverne kan også få læst historien højt først og tegne bagefter.

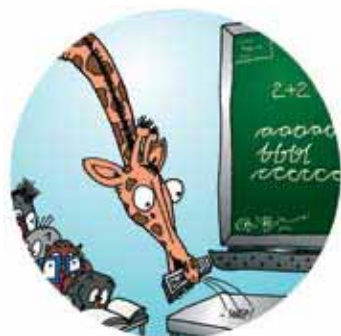
Bed bagefter eleverne fortælle, hvad de har tegnet, og hvorfor de har tegnet den pågældende episode.

Beskriv figurene

 Klassen

Kopier boksen til eleverne og lad dem sætte streger mellem figurene og tillægsordene.

Bed eleverne fortælle, hvorfor de har sat stregerne, som de har gjort. Er der andre tillægsord som, de synes, passer til figurene?

sød

fræk

uheldig

ond

rar

skør

sur

venlig

heldig

sjov

Højtlesning Dansk

Krudt og ugler

Hvorfor kan man være ked af at gå i skole?

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Lad eleverne komme med forslag til, hvorfor det kan være, at man ikke er glad i skolen. Hvad kan gøre eleverne kede af det, når de er i skole? Hvad kan gøre dem glade? Timerne, kammeraterne, lærerne?

Tal også om, hvorfor det er vigtigt at gå i en skole, hvor man er glad. Spørg for eksempel eleverne om de synes, man kan lære noget, når man er ked af det?

Mimeøvelse

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Denne øvelse går ud på, at eleverne skal gengive fortællingen ved at mime, mens du læser en passage fra 'Krudt og ugler' højt. Det kan eksempelvis være den passage, hvor Sibi og Mosam Big er i Mosam Bigs hus og bevæger sig ned i kælderen. Eleverne går sammen tre og tre og vælger, hvem der skal være Sibi, Mosam Big og Mosam Bigs far. Der kan enten være én gruppe af elever, som mimer eller flere grupper af elever, som mimer samtidig.

Højtlesning Dansk

Sneglen og Impalaen

Tal om historien

👤 👤 👤 👤 👤 👤 klassen

'Sneglen og Impalaen' er en fabel fra Mozambique. Tal med eleverne om historien.

I kan for eksempel tale om:

- Kender eleverne dyrene?
- I hvilke lande lever dyrene?
- Hvilke dyr fra Afrika kender eleverne?
- Hvilke dyr fra Danmark kender eleverne?
- Har eleverne kæledyr?
- Hvorfor synes impalaen, den er bedre end sneglen?
- Hvorfor er det godt, at sneglen kan læse og skrive?
- Er det i orden, at sneglen snyder impalaen?
- Må man godt snyde engang imellem?

Trin 1 Dansk

Shaida fra Den Glade Skole

Mit liv og dit liv

 Alene

I historien om Shaida kan eleverne læse om hendes hverdag. Hvordan ligner elevernes liv og hverdag Shaidas? Kopiér og uddel opgaven på side 10.

Tal om Shaidas liv

 klassen

Tal om Shaidas hverdag. Hvilke forskelle og ligheder er der i Shaidas og elevernes liv?

Du kan for eksempel spørge:

- Hvordan ville det være, hvis dine venner talte et sprog, du ikke forstod?
- Hvordan ville det være, hvis din lærer underviste på et sprog, du ikke forstod?
- Hvorfor kalder Shaida mon sin skole for Den Glade Skole?
- Hvorfor er det vigtigt at være glad i skolen?
- Hvad synes du om at gå i skole?
- Hvad gør dig glad i skolen?

Lav et levende postkort

 klassen

Lav et postkort til Shaida. Postkortet skal have tre dimensioner i stedet for et almindeligt todimensionalt postkort af papir. Eleverne er figurer, der indtager en position i postkortet. Inden I går i gang, skal I vælge postkortets motiv og omgivelser.

Hver elev indtager en position i postkortet og fortæller højt, hvad han eller hun forestiller. Mens postkortet udvikler sig, kan I tale om de forskellige figurer og positioner.

Hvad vil klassen vise Shaida? Måske en tur i svømmehallen, hvor nogle er ved at svømme om kap, andre hopper ud fra vippen, andre igen står på kanten og vinker.

I kan også være i Zoologisk Have, i en forlystelsespark, til fødselsdag eller I kan være Shaidas klasse i Mozambique, der skal sende et postkort til Danmark. Hvad vil I vise?

I kan tage et foto af postkortet og hænge det op i klassen.

Trin 1 Dansk

Jakke, madpakke og sværd

Læs og mim

 klassen

Saml klassen i en rundkreds. Du eller en elev læser en passage fra historien op. Det kan eksempelvis være den, hvor drengen og moderen jager uhyret væk.

Mens der bliver læst højt, skal to elever mime henholdsvis drengens og morens bevægelser.

Tal om historien

 klassen

Tal om, hvad der ville ske, hvis drengens mor havde givet ham lov til at blive hjemme.

Du kan for eksempel spørge:

- Hvorfor skal alle børn i Danmark gå i skole?
- Hvordan ville det være, hvis dine venner gik i skole, men du ikke gjorde?
- Hvorfor er der børn andre steder i verden, der ikke går i skole?

Eksempel:

Jeg hedder Shaïda

ja

nej

Jeg hedder Daniel

Jeg har en lillesøster

ja

nej

Jeg har en storebror

Shaïda Dig

Jeg hedder Shaïda

ja

nej

Jeg er 9 år

ja

nej

Jeg bor i Mozambique

ja

nej

Mit hus er rødt

ja

nej

Jeg går i 4. klasse

ja

nej

Vi synger i skolen

ja

nej

Min far er sygeplejerske

ja

nej

Jeg har en lillesøster

ja

nej

Jeg ser ikke fjernsyn

jo

nej

Jeg henter vand ved floden

ja

nej

Jeg går i seng klokken syv

ja

nej

Trin 1 Billedkunst

Shaida fra Den Glade Skole

Byg Shaidas landsby

 grupper

Lad eleverne bygge Shaidas landsby i pap, ler eller andre materialer. Eleverne kan i grupper lave hvert deres hus.

Bagefter kan klassen sætte husene sammen til en hel landsby med træer, flod, gangstier, køkkenhaver osv.

Foto og tegning

 alene

Lad eleverne se på billedet, hvor Shaida er på vej til floden for at hente vand. Bed dem tegne hendes tur tilbage fra floden.

- Hvem møder hun?
- Hvordan bærer hun vandet hjem?
- Hvad sker der?

Bagefter kan I tale om, hvad forskellen er på fotografi og tegning, fantasi og virkelighed. Hvad er der på tegninger, som ikke er på fotografier?

Lav mozambikansk tøj

 alene

På side 34 i LæseRaketten kan I se Shaida i færd med at binde et stykke stof rundt om livet. Det hedder en capulana, og bruges som beklædningsdel i Mozambique.

Eleverne kan lave deres egen capulana af et stykke stof ca. 160 cm x 70 cm. De kan dekorere stoffet med tegninger, tryk eller malerier. Hvad skal capulanaen vise? Elevens familie? Dyr i Afrika? En situation fra Shaidas liv? Eller noget helt andet?

Dukketheater

 grupper

Lad eleverne lave små finger- eller papdukker på en pind, hvorefter de i grupper kan opføre teaterstykker for klassen.

Eleverne kan tage udgangspunkt i Shaidas historie, eller de kan selv opdigte en historie.

Trin 1 Billedkunst

Jakke, madpakke og sværd

Lav en tegneserie

 alene

Lav en tegneserie om drengen og moderen med det usynlige sværd. Hver elev kan vælge et afsnit fra historien og tegne 3-4 billeder til afsnittet. Derefter sættes tegningerne sammen til en tegneserie, der viser hele historiens forløb.

Bed eleverne fortælle, hvad der sker på deres egne tegninger.

Tegn et uhyre

 Alene

Lad eleverne tegne uhyret fra historien 'Jakke, madpakke og sværd'.

Trin 2 Dansk

Hurtigskrivning

alene

Introducer en hurtigskrivningsøvelse inden arbejdet med LæseRaketten begynder. Giv eleverne stikordet 'Afrika' eller 'Mozambique' og lad dem skrive, hvad de tænker på uafbrudt i 5 minutter.

Tal derefter om, hvad de har skrevet, og bed dem kommentere det. Har de tænkt på det samme eller på noget forskelligt?

Når I har læst LæseRaketten, kan du bede eleverne vende tilbage til det, de skrev i hurtigskrivningsøvelsen.

Tal om, hvorvidt de stadig tænker det samme, efter de har læst om børn i Mozambique og de globale emner i LæseRaketten. I kan eventuelt gentage hurtigskrivningsøvelsen og sammenligne, hvad eleverne skrev første og anden gang.

Trin 2 Dansk

Pigepatruljen

Hvad sker der i historien?

alene

Lad eleverne læse begyndelsen af 'Pigepatruljen' ned til sætningen "Selv efterårsbladene dansede nok så artigt i en rundkreds for fødderne af ham."

Lad eleverne skrive, hvad de tror, der vil ske i historien.

- Hvem mon tyven er?
- Hvorfor har han/hun stjålet computeren?
- Får skolen computeren tilbage?
- Får Ida sin opgave tilbage?
- Bliver tyven fanget?
- Hvis ja, hvem fanger så tyven?

Diskussion om historien og tyveri

klassen

I kan eksempelvis tale om:

Tyveri

- Er Olivers tyveri af computere værre end Sulaimas tyveri af pølser?
- Hvad kunne Oliver have gjort i stedet for at stjæle?
- Hvorfor finder nogen på at stjæle?

Personerne i historien

- Hvilke interesser har de?
- Hvordan kan man beskrive deres familier?
- Hvorfor virker Paw mistænkelig?

Mærkevarer

- Er det vigtigt at have mærketøj?
- Er man sejere, hvis man har flotte støvler frem for slidte kondisko, som Andrea har?
- Kan interessen for, hvordan man ser ud betyde, at man vælger venner efter deres påklædning frem for deres væremåde?

Lommepenge og fritidsjob

- Får eleverne lommepenge, og har de job?
- Bør børn få alle de lommepenge, de gerne vil have, eller er det i orden, at forældrene sætter en grænse?
- Er det godt at have et fritidsjob?
- Kan børn arbejde for meget?

Drilleri

- Hvorfor har Pernille engang kaldt Sulaima for en negerbolle?
- Hvorfor kan man finde på at kalde hinanden øgenavne?
- Hvor går grænsen mellem øgenavne og kælenavne?
- Er det nogen gange i orden at drille?

Trin 2 Dansk

Eliseu på markedet

Skriv Eliseus dagbog

 alene

Lad eleverne skrive Eliseus dagbog, hvor de beskriver hans tanker for en dag.

Giv eventuelt eleverne en linje, som de kan indlede dagbogen med. Det kan for eksempel være: Klokken er syv om morgenen. Min mave rumler, men...

Eleverne kan læse hinandens dagbøger og kommentere dem. Bed dem fortælle hinanden, hvad der er godt i historien, og hvad de kunne tilføje for at gøre dagbogen bedre.

En dag i Eliseus liv

 Klassen

- Hvordan mon Eliseu har det med, at han skal arbejde, for at fætteren kan gå i skole?
- Er det rimeligt, at Eliseus fætter og onkel har lovet Eliseu, at han vil komme i skole, når han stadig ikke går i skole?
- Hvilke drømme har Eliseu for fremtiden?
- Er det godt at have drømme for fremtiden?

Hvad er børnearbejde?

 grupper

Diskuter i grupper, hvad børnearbejde er. Du kan kopiere og uddele teksten om børnearbejde her på siden. Lad grupperne fortælle klassen, hvad de er nået frem til, og hvor de er enige og uenige.

Om børnearbejde

Børnearbejde er alt arbejde, der udføres af børn under 14 år, som kan skade deres fysiske og psykiske sundhed og udvikling, og/eller forhindrer dem i at følge en almindelig obligatorisk fuldtids skolegang.

Små opgaver i hjemmet eller i marken, som let kan nås efter skole, er derfor ikke børnearbejde. Ligegyldigt om børn får løn for deres arbejde, eller om de arbejder for familien, så regnes børn, der ikke går i skole for at være børnearbejdere.

- På verdensplan er der 218 mio. børnearbejdere. Det svarer til, at 1 ud af 7 børn er børnearbejdere - i Danmark ville det betyde, at 123.991 børn skulle arbejde
- 126 mio. arbejder med skadeligt arbejde
- Cirka 70% arbejder i landbruget
- Cirka 20% arbejder i servicesektoren
- Cirka 10% arbejder i industrien
- For hver krone vi investerer i uddannelse, tjener vi 7 kr. i økonomisk vækst
- I Afrika syd fra Sahara er der 49,3 mio. børnearbejdere

(Den internationale arbejderorganisation ILO, 2007)

Hvad mener I, børnearbejde er?

- Er det i orden at gå med aviser, tage opvasken, gøre rent derhjemme osv.?
- Er der forskel på det arbejde, børn laver i henholdsvis Danmark og Mozambique?
- Hvorfor arbejder nogle børn i stedet for at gå i skole?
- Er det i orden at arbejde, hvis familien er fattig? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Arbejder I selv? Hvis ja, hvad laver I?
- Hvornår er det i orden at arbejde? Synes I, at man bør sætte aldersgrænsen for børnearbejde op fra 13 til 15 år?

Trin 2 Dansk

En teenageverden til forskel

Mit liv og dit liv

Kopiér og uddel opgaven i boksen nedenfor.

Lad eleverne sammenligne deres liv med Rubens og Rachids liv. Hvad har de til fælles med Rachid og Ruben, og hvordan er deres liv forskelligt?

Når eleverne har besvaret opgaven, kan I tale om forskellene mellem Rubens og Rachids liv, og hvilke ligheder og forskelle der er mellem danske og mozambikanske børns liv.

Tal om Rachids liv

- Er det godt, at Rachid arbejder i marken om formiddagen?
- Er det synd for Rachid og hans søster, at de bor så langt væk fra deres familie?
- Skal Rachid lade være at arbejde og kun koncentrere sig om skolen?
- Hvilket arbejde kan Rachid få, hvis han ikke får en uddannelse?

Sammenlign dit liv med Rachids og Rubens liv. Skriv svarene til spørgsmålene om Rachid og Ruben og svar derefter på spørgsmålene i forhold til dig selv.

Eksempel

	Rachid/Ruben	Peter
Hvornår står Rachid op om morgenen?	<i>Klokken fem</i>	<i>Klokken syv</i>

Spørgsmål

Spørgsmål	Rachid/Ruben	Dit svar
1. Hvad bliver Ruben vækket af om morgenen?	_____	_____
2. Hvad laver Rachid og Ruben, når de ikke går i skole?	_____	_____
3. Hvad får Rachid og Ruben til morgenmad?	_____	_____
4. Hvad laver Ruben om morgenen før skole?	_____	_____
5. Hvornår er Rachids bedste tid på dagen?	_____	_____
6. Hvad får Ruben til frokost i skolens kantine?	_____	_____
7. Hvordan kommer Rachid i skole?	_____	_____
8. Hvilken sportsgren dyrker Ruben i sin fritid?	_____	_____
9. Hvad vil Rachid og Ruben gerne være, når de bliver voksne?	_____	_____

Trin 2 Dansk

Uddannelse for Alle

De fire hjørner

 klassen

I hvert af klasselokalets hjørner sættes sedler op med et standpunkt om at gå i skole eller ikke gå i skole.

Standpunkterne kan være:

- Man kan sagtens klare sig uden at gå i skole
- Man kan godt undvære at gå i skole, men man har bedre muligheder for at klare sig i livet, hvis man har gået i skole
- Man kan ikke klare sig uden at gå i skole
- Man bør ikke gå i skole, hvis ens familie har brug for, at man arbejder

Eleverne skal stille sig i det hjørne, hvor standpunktet, de er mest enige i, er placeret.

Når alle elever har placeret sig, skal en eller to elever fra hvert hjørne forklare, hvorfor de har stillet sig i det pågældende hjørne. Derefter kan eleverne skifte hjørne, hvis de synes, at de andre elevers argumenter har overbevist dem om noget andet.

Spørg eventuelt elever, der flytter sig, hvorfor de lod sig overbevise af de andre.

Forslag til andre emner:

Er det vigtigt at have mærketøj?

- 1: Ja for det, synes mine venner, er sejt.
- 2: Mærketøj er dyrt, så jeg vil hellere bruge mine penge på noget andet.
- 3: Nej, jeg er ligeglad med mærketøj.
- 4: Ja, for så synes jeg, at jeg ser godt ud.

Hvorfor er det vigtigt at gå i en god skole?

 klassen

Lad eleverne læse teksten 'Kæft trit og retning' og diskuter i klassen, hvad det betyder, at man går i en god skole.

Du kan for eksempel spørge:

- Hvad er godt i Den Glade Skole?
- Hvad er dårligt i den autoritære skole?
- Hvad gør elever glade i skolen?
- Hvad kan gøre elever kede af det i skolen?
- Hvilken betydning kan det få, hvis man er ked af at gå i skole?
- Hvordan mon det føles at gå i en skole, hvor man skal lære udenad og ikke kan deltage aktivt i timerne?

Interview om værdier

 grupper

Lad eleverne lave interview om vigtigheden af skolegang. De kan interviewe andre elever, lærere på skolen, deres forældre eller deres søskende.

Lad eleverne præsentere interviewene i klassen og tal om, hvad holdningen er til uddannelse.

I fællesskab kan I finde de fem vigtigste svar og liste dem 1-5 på tavlen. Hvis eleverne ikke er enige om rækkefølgen af de fem svar, så lad dem forklare, hvorfor de ikke er enige.

Trin 2 Hjemkundskab

Eliseu på markedet og En teenageverden til forskel

Lav mozambikansk mad

 Klassen

På ibis.dk/verdeniskole findes 4 opskrifter fra Mozambique, som kan deles ud til eleverne.

Når I har tilberedt retterne, kan I tale om:

- Ingredienserne i forhold til ingredienserne i det danske køkken
- Den sansemæssige oplevelse af måltidet
- Retternes ernæringsmæssige fordeling af fedt, protein og kulhydrater
- Madkulturer og madtraditioner

Morgenmad i Mozambique og Danmark

 Klassen

Spørgsmål til inspiration:

- Hvad får Ruben og Rachid til morgenmad?
- Hvad får eleverne i klassen til morgenmad?
- Hvordan er den energimæssige fordeling i morgenmåltiderne, som er skitseret i faktaboksen?
- Hvorfor er nogle af måltiderne beskrevet i boksen sundere end andre?
- Hvad kan et sundt morgenmåltid bestå af?
- Hvorfor er det vigtigt at få et sundt morgenmåltid?
- Har det betydning for indlæringen, hvis man ikke får morgenmad?

Tabellen viser den energimæssige fordeling i forskellige morgenmåltider

	Kilojoule (kJ)	Protein (g)	Kulhydrater (g)	Kostfibre (g)	Fedt (g)
1 portion havregryn (40 g) med minimælk (200g)	929,2	12,3	36,7 (tilsat sukker: 0g)	4	3,6
1 skive franskbrød (40g) med smør (5g) og ost (15g) samt 1 stk. frugt (banan)	1120,5	8,1	37,7 (tilsat sukker: 0g)	3,1	9,9
1 portion cornflakes (30g) med minimælk (200g)	783,7	9,2	34,4 (tilsat sukker: 1,5g)	0,9	1,4
1 portion yoghurt med müsli (150g)	562,5	5,3	17,7 (tilsat sukker: 5,7g)	0,8	5
1 portion majsgrød (75g majs mel)	266,3	5,1	59 (tilsat sukker: 0g)	2,4	2,1

I den daglige kost anbefales det, at højst 30% af energien kommer fra fedt, 50-60% fra kulhydrater og 10-20% fra protein.

Trin 2 Hjemkundskab

Fra jord til bord

 Klassen

Tal om processen fra jord til bord i henholdsvis Danmark og Mozambique. Hvordan foregår indkøb i Danmark og Mozambique?

Tal eksempelvis om indkøbscentre, markeder, køleskabe og køkkenhaver.

I kan også diskutere fair trade og økologi

- Hvilke logoer fra faktaboksen kan eleverne genkende?
- Hvad betyder logoerne?
- Hvad synes eleverne om fair trade og økologi?
- Er det en god idé at købe varer med fair trade-logo og ø-mærket?
- Hvordan bliver man en bevidst forbruger?
- Hvilken betydning har varedeklARATIONER?

Fair trade

Fair trade betyder, at fattige bønder i udviklingslande får en retfærdig pris for deres varer, og at de arbejder under ordentlige forhold.

I Danmark findes der to organisationer, som arbejder med fair trade: Fair Trade Danmark og Max Havelaar Fonden.

Når en vare er mærket med deres logoer, betyder det, at principper om ordentlige arbejdsforhold, miljø og medbestemmelse overholdes i produktionen.

Økologi

Økologi betyder, at varer produceres uden tilsætningsstoffer under forhold, der tager hensyn til miljø og dyrevelfærd.

Et økologisk landbrug må ikke anvende kunstgødning og skal sikre, at dyrene får frisk luft, daglig motion og naturligt dagslys i staldene.

Økologiske varer må ikke indeholde kunstige sødestoffer eller smagsstoffer. Ø-mærket er garanti for, at varen er økologisk.

Læs mere

www.fvm.dk

www.fairtrade.dk

www.okologi.dk

Trin 2 Natur/teknik

Alle historier på trin 2 i LæseRaketten

Tal om børnekultur

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

I denne opgave kan eleverne tale om kultur og sammenligne børnekultur i Danmark og Mozambique.

Du kan for eksempel spørge:

- Hvad betyder kultur?
- Hvordan tilhører man en bestemt kultur?
- Hvordan kan der være forskellige kulturer inden for et lands grænser, og hvordan kan kulturer være forskellige på tværs af landegrænser?

Bagefter kan I tale om, hvad børnekultur betyder, og hvad der karakteriserer dansk børnekultur.

Sammenlign dansk børnekultur med mozambikansk børnekultur eksempelvis inden for emnerne: skole, mad, fritid, forældrerelationer, fremtiden, drømme.

Ønsker for fremtiden

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Lad eleverne skrive fem ønsker. Det kan være deres fem største ønsker for livet, eller det kan være fem ting eller forandringer, de ønsker sig her og nu.

Diskuter i klassen, hvad eleverne ønsker sig. Hvorfor har de netop disse ønsker? Har ønskerne betydning for andre end dem selv? Hvilke behov opfylder ønskerne?

Lad eleverne forestille sig, at de er en person fra Mozambique, eventuelt en de har læst om i LæseRaketten.

De skal nu skrive fem ønsker for denne person.

I kan diskutere ønskerne i klassen. Hvilke forskelle og ligheder er der mellem de unges ønsker i henholdsvis Danmark og Mozambique?

Naturkatastrofer

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Mozambique har været præget af kraftige oversvømmelser i 2000, 2001 og 2007. Oversvømmelserne har kostet mange menneskeliv. Det var værst i 2001, hvor 700 mennesker omkom på grund af vandmasserne.

I kan finde information om konsekvenserne af oversvømmelserne på ibis.dk/verdeniskole

I kan undersøge og diskutere følgende:

- Hvad forårsager en oversvømmelse?
- Hvilke konsekvenser kan en oversvømmelse have for:
  - Afgrøder og dyrkning af jorden
  - Boligforhold
  - Sygdomme og epidemier

Trin 2 Natur/teknik

Alle historier på trin 2 i LæseRaketten

Skole eller ej?

👤 👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Lad eleverne debattere et scenarium, som udspiller sig i en fiktiv landsby i Mozambique. Arbejd i grupper eller hele klassen sammen.

Find scenariet på ibis.dk/verdeniskole under materialer og uddel til eleverne.

Der er forskellige muligheder for at arbejde med scenariet:

Gruppediskussion

Lad eleverne fordele rollerne mellem sig. Hvis elevtallet ikke passer med, at der kan være seks i hver gruppe, kan en rolle udelades. Forklar eleverne, at de skal diskutere, om landsbyen skal have en skole. Eleverne skal spille den rolle, de har fået. Inden landsbymødet begynder, må eleverne gerne udfolde deres rolle og finde på synspunkter og løsningsforslag, der tilgodeser de interesser, den pågældende rolle har.

Du kan også dele eleverne ind i grupper af syv personer. Den 7. person kan fungere som ordstyrer, der styrer diskussionen og efterfølgende fremlægger resultatet af gruppens diskussion for klassen.

Klassediskussion

Del eleverne ind i seks grupper. Hver gruppe repræsenterer en person fra landsbyen. Giv grupperne tid til at tale sammen og diskutere personens synspunkter, argumenter og uenigheder med de andre roller. De må gerne udfolde personen og tilføje argumenter og synspunkter, der passer til rollen.

Lad landsbymødet begynde, og lad grupperne diskutere landsbyens problem. Du kan på forhånd have valgt en mødeleder. Når den fastsatte tid er gået, skal mødelederen konkludere: Hvilke løsningsforslag er mulige? Er landsbyen nået til enighed?

Hvis eleverne ikke finder en fælles løsning, kan de stemme om løsningsforslagene.

Hvis I har god tid, kan I bygge landsbyen inden landsbymødet ved hjælp af skotøjsæsker og pap. Inddrag eventuelt billedkunstlæreren.

Hvis I ikke har så god tid, kan I forme landsbyrådet af klassens inventar. Bordene kan være markområderne, en af væggene kan være skoven, og floden kan I forme af en række stole.

Trin 2 Tværfaglig

Nyheder fra Mozambique

👤 👤 👤 👤 grupper

I denne opgave skal eleverne forestille sig, at de bor i Mozambique og skal lave en nyhedsudsendelse i fjernsynet. Hver gruppe vælger et emne, som de skal fortælle om i nyhedsudsendelsen.

Grupperne skal selv finde informationer til deres tv-indslag. De kan for eksempel tage udgangspunkt i teksterne i LæseRaketten eller søge på ibis.dk/verdeniskole eller andre hjemmesider.

Gruppen skal vælge en nyhedsoplæser. Når oplæseren er færdig med at fortælle om gruppens nyhed, kan han eller hun 'stille om' til næste gruppe i studiet/landsbyen/skolen.

Ideer til emner:

Politik

Hvordan er den politiske situation?
Hvem er politikerne, og hvad står partierne for?

Kultur

Indslag om kendte mozambikanske kunstnere, en kulturel begivenhed i Mozambique eller mozambikansk kultur i Danmark.

Finans

Hvilken valuta har Mozambique?
Hvad eksporterer og importerer Mozambique?

Sport

I hvilke sportsgrene klarer Mozambique sig godt?

Vejret

Hvordan er klimaet og temperaturen?
Regner det meget?

Trin 3 Dansk

Hurtigskrivning

 alene

Introducer en hurtigskrivningsøvelse inden arbejdet med LæseRaketten begynder. Giv eleverne stikordet 'Afrika' eller 'Mozambique' og lad dem skrive, hvad de tænker på uafbrudt i 5 minutter.

Tal derefter om, hvad de har skrevet, og bed dem kommentere det. Har de tænkt på det samme eller på noget forskelligt?

Når I har læst LæseRaketten, kan du bede eleverne vende tilbage til det, de skrev i hurtigskrivningsøvelsen.

Tal om, hvorvidt de stadig tænker det samme, efter de har læst om børn i Mozambique og de globale emner i LæseRaketten. I kan eventuelt gentage hurtigskrivningsøvelsen og sammenligne, hvad eleverne skrev første og anden gang.

Trin 3 Dansk

Læs for mig

Hvad sker der i historien?

      klassen

Tal med klassen om historien.

Spørgsmål til inspiration:

- Hvor udspiller historien sig?
- Hvordan er stemningen i historien?
- Hvordan er forholdet mellem Vasili og hans far?
- Hvad er 'Det Slemme'?
- Hvordan forholder faren sig til 'Det Slemme'?
- Kunne man forestille sig, at Vasili er død?

Tal om hvilke handlinger i historien der indikerer, at Vasili er død og hvilke, der tyder på, at han lever.

Skriv en artikel

 alene

Lad eleverne forestille sig, at de er journalister. De skal skrive en nyhedsartikel om bomben i Andijan, som Vasili var offer for.

Skriv en slutning

 alene

Lad eleverne fortsætte 'Læs for mig'. De kan for eksempel skrive, hvad der sker med faderen, og hvad der sker med Vasili.

Analfabetisme

      klassen

Vasilis far og mor kan ikke læse. Tal om, hvad det betyder at kunne læse og skrive.

- Hvad betyder det for ens liv?
- Hvordan forestiller eleverne sig, deres liv ville være, hvis de ikke kunne læse og skrive?
- Eller hvis deres forældre ikke kunne?
- Er der børn i klassen, hvis bedsteforældre ikke kan læse?

8% af jordens befolkning er analfabeter. Det svarer til 785 mio. mennesker. I Danmark er 1% af befolkningen analfabeter, i Mozambique 52,2%, mens der er 0,7% analfabeter i Usbekistan, hvor Vasili bor.

10% af Danmarks befolkning har så store læsevanskeligheder, at de har dårlige forudsætninger for at deltage i samfundslivet.

CIA's World Factbook 2008 og ligetil.nu.

Trin 3 Dansk

Læreren gjorde Rosalina gravid

At gide gå i skole vs. At kunne gå i skole

👤 👤 👤 👤 👤 Klassen

Tal med klassen om den situation Rosalina fra LæseRaketten befinder sig i.

Spørgsmål til inspiration:

- Hvilken betydning har det for Rosalinas fremtid, at hun ikke kan gå i skole?
- Hvordan forestiller eleverne sig, at deres fremtid ville se ud, hvis de ikke kunne gå i skole?
- Hvad er elevernes fremtidsdrømme? Kræver de, at eleverne får en uddannelse? At de kan læse? Skrive? Regne?

Diskuter i klassen, hvordan det er ikke at gide at gå i skole over for ikke at kunne gå i skole.

Spørgsmål til inspiration:

- Hvornår gider eleverne ikke gå i skole?
- Hvordan ville det være for dem, hvis de ikke kunne gå i skole?
- Hvilke grunde kan der være til, at man ikke gider gå i skole?
- Hvilke grunde kan der være til, at man ikke kan gå i skole?

Skriv dagbog

👤 alene

Lad eleverne forestille sig, at de er Rosalina og skal skrive hendes dagbog.

- Hvad tænker hun?
- Hvad drømmer hun om?
- Hvordan har hun det?

Dagbogen kan strække sig over en enkelt dag eller flere dage, uger eller måneder.

Eleverne kan også forestille sig, at de er Vasilis mor fra historien 'Læs for mig'. Hvad tænker hun om Vasilis? Om Vasilis far? Hvad drømmer hun om? Hvordan har hun det?

Skriv en artikel

👤 alene

Eleverne skal hver især skrive en avisartikel. Forstå eventuelt emner og vinkler. Eleverne kan tage udgangspunkt i det, de ved fra LæseRaketten. De kan også søge flere informationer på ibis.dk eller på biblioteket.

Idéer til emner:

- Mozambique
- Uddannelse for Alle
- At være teenager i Danmark og Mozambique

Trin 3 Samfundsfag

Teksterne på trin 3 i LæseRaketten

eventuelt suppleret med teksterne på trin 2

Politiske systemer

 klassen

Diskuter det politiske system i Mozambique. Informationer kan kopieres fra side 27.

Følgende spørgsmål kan anvendes til diskussion:

- Hvilket politisk system har Mozambique? Hvordan svarer det til det danske?
- Hvordan bliver et land styret, hvis det er koloniseret?
- Hvorfor opstod der uro i Mozambique, da landet blev selvstændigt?
- Hvilken betydning har det, at et land er politisk stabilt?

Menneskerettigheder

 klassen

Lav jeres egen menneskerettighedserklæring. Diskuter først begrebet menneskerettigheder.

I kan for eksempel tale om:

- Hvad er en menneskeret?
- Hvorfor findes der en menneskerettighedserklæring?
- Hvordan kan man sikre, at menneskerettighedserklæringen bliver overholdt?

Tal derefter om, hvilke menneskerettigheder, eleverne mener, er vigtige. Hver elev kan vælge ét punkt, som de synes er vigtigst.

Elevernes forslag skrives op, så de tilsammen danner en samlet menneskerettighedserklæring for klassen.

I stedet for en menneskerettighedserklæring kan I lave en klasseerklæring. Hvilke rettigheder, mener eleverne, bør gælde i klassen? Hvordan stemmer klassens menneskerettighedserklæring overens med FN's universelle menneskerettighedserklæring?

Hvorfor betragter FN uddannelse som en grundlæggende menneskeret?

Klassen kan lave samme opgave med udgangspunkt i FN's Børnekonvention.

Menneskerettighedserklæringen

Verdenserklæringen om Menneskerettigheder blev vedtaget af FN i 1948. Den er ikke en lov men et sæt retningslinjer, der handler om at sikre grundlæggende menneskelige livsvilkår, der er nødvendige for at kunne leve et trygt og værdigt liv. Menneskerettighederne er universelle, hvilket vil sige, at de gælder for alle.

Menneskerettighedserklæringen er opdelt i 30 artikler, som omhandler menneskets borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

Menneskerettighedserklæringen på dansk:
www.unhchr.ch/udhr/lang/dns.htm

Børnekonventionen

FN's konvention om barnets rettigheder blev vedtaget på FN's generalforsamling i 1989 og gælder alle børn under 18 år. Kun USA og Somalia har endnu ikke tilsluttet sig konventionen.

Konventionen er ikke en egentlig lov, men et sæt retningslinier, som landenes regeringer har ansvaret for bliver overholdt. Konventionen er opdelt i 54 artikler, som omhandler rettigheder, der kan inddeles i fire grupper:

- Børns grundlæggende rettigheder, for eksempel til mad, bolig og sundhed
- Børns ret til udvikling, for eksempel til uddannelse, information, fritid og leg
- Børns ret til beskyttelse, for eksempel mod krig, vold, misbrug og udnyttelse
- Børns ret til medbestemmelse, for eksempel indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed

Børnekonventionen kan hentes på www.unicef.dk

Trin 3 Samfundsfag

Teksterne på trin 3 i LæseRaketten

eventuelt suppleret med teksterne fra trin 2

At gå i en demokratisk skole

 klassen

Lav i fællesskab en sammenligning af skolegang i Danmark og i Mozambique.

I kan for eksempel diskutere:

- Hvad er en demokratisk skole?
- Hvad betyder det, at man har mulighed for indflydelse i undervisningen?
- Hvorfor er det vigtigt, at man kan og tør stille sin lærer spørgsmål, hvis der er noget, man ikke forstår?
- Hvilken betydning har det, at man kan blive straffet fysisk i skolen?
- Er det nemmere for lærere at undervise, hvis de må slå eleverne?
- Hvilken betydning har det for ens uddannelse, hvis man er bange for at gå i skole?
- Hvilken betydning har det, at både piger og drenge har adgang til uddannelse?
- Hvorfor er der nogle steder i verden, hvor der er flere drenge end piger i skolerne?

Ønsker for fremtiden

 klassen

Lad eleverne skrive fem ønsker. Det kan være deres fem største ønsker for livet, eller det kan være fem ting eller forandringer, de ønsker sig her og nu. Diskuter i klassen, hvad eleverne ønsker sig. Hvorfor har de netop disse ønsker? Har ønskerne betydning for andre end dem selv? Hvilke behov opfylder ønskerne?

Lad eleverne forestille sig, at de er en person fra Mozambique, eventuelt en de har læst om i LæseRaketten. De skal nu skrive fem ønsker for denne person.

I kan diskutere ønskerne i klassen. Hvilke forskelle og ligheder er der mellem de unges ønsker i henholdsvis Danmark og Mozambique?

Interesseorganisationer

 grupper

Diskuter i klassen, hvad en overstatslig organisation og en interesseorganisation er. Derefter kan eleverne i grupper vælge en organisation, som de skal finde informationer om. Det kan for eksempel være FN, NATO, IBIS, Folkekirkens Nødhjælp, Amnesty International eller Dansk Røde Kors. Du kan lade eleverne undersøge organisationernes specifikke kampagner eller deres historie, formål og visioner.

Lad grupperne fremlægge deres resultater for klassen.

Afslutningsvis kan I diskutere:

- Hvorfor IBIS hvert år laver kampagnen Hele Verden i Skole?
- Hvad vil IBIS gøre opmærksom på gennem kampagnen?
- Hvad ønsker IBIS at opnå?
- Opfylder kampagnen IBIS' visioner?

En overstatslig organisation er en sammenslutning af regeringer fra forskellige nationer.

Medlemslandenes deltagelse er frivillig, og de bevarer suveræniteten i deres egen stat.

I overstatslige organisationer arbejdes der mod et fælles fastsat mål, som for eksempel fred. Eksempler på overstatslige organisationer er FN og EU.

Trin 3 Geografi

Teksterne på trin 3 i LæseRaketten

eventuelt suppleret med teksterne fra trin 2

Slikeksperiment

 klassen

Denne øvelse lægger op til en diskussion af fordelingen af verdens ressourcer.

Hæld en lille del af en pose slik eller popcorn i en skål og resten af posen i en anden skål. To-tre elever i klassen må dele indholdet af den store skål, mens resten af klassen skal dele indholdet af den lille skål. Afvent elevernes reaktion. Når de begynder at tale om, at det er uretfærdigt, er der åbnet for en diskussion af ressourcefordeling. I kan for eksempel tale om:

- Er det retfærdigt, at ressourcerne ikke er ligeligt fordelt i verden?
- Kan der gøres noget for en mere retfærdig ressourcefordeling? Hvem kan gøre noget?
  - Regeringsledere?
  - Kan eleverne selv gøre noget?
- Bør man give noget til dem, der har mindre end en selv?
- Gav eleverne med meget slik noget til dem, der ikke havde så meget?

Landesammenligning

 grupper

Eleverne skal i grupper indsamle information om Mozambique og Danmark for at sammenligne de to lande. Grupperne kan også vælge at inddrage endnu et land, for eksempel fra Asien. Eleverne kan finde oplysninger om:

- Klima
- Landskab
- Økonomi
- Sygdomme
- Befolkningstæthed
- Befolkningstilvækst
- Spædbørnsdødelighed
- Gennemsnitslevealder
- Primære indkomstkilder

Skole eller ej

 klassen

Denne øvelse går ud på, at eleverne skal diskutere et opstillet scenarium, som udspiller sig i en fiktiv landsby i Mozambique.

Find scenariet på ibis.dk/verdeniskole under materialer og uddel til eleverne.

Der er forskellige muligheder for at arbejde med scenariet:

Gruppediskussion

Del eleverne ind i seks grupper. Hver gruppe repræsenterer en af personerne fra landsbyen.

Giv grupperne tid til at tale sammen og diskutere personens synspunkter, argumenter samt uenigheder med de andre personer. De må gerne udfolde rollen og tilføje argumenter og synspunkter, der passer til beskrivelsen af personen.

Lad derefter landsbymødet begynde, og lad grupperne diskutere landsbyens problem. Du kan på forhånd have valgt en mødeleder.

Når den fastsatte tid er gået, skal mødelederen konkludere: Hvilke løsningsforslag er mulige? Er landsbyen nået til enighed?

Klassediskussion

Lad seks elever påtage sig en rolle hver fra det beskrevne scenarium. Lad dem diskutere problemet i klassen, hvor de hver især fremfører deres synspunkter. Lad derefter resten af klassen stemme på den person, de synes, har de bedste argumenter.

Diskuter i klassen, hvorfor eleverne stemte, som de gjorde. Hvilke argumenter var overbevisende? Hvorfor? Var der nogen, der ændrede mening undervejs?

Trin 3 Tværfagligt

Tal om ungdomskultur

👤 👤 👤 👤 👤 👤 klassen

I denne øvelse kan eleverne tale om kultur og sammenligne ungdomskultur i Danmark og Mozambique.

Spørgsmål om kultur:

- Hvad betyder kultur?
- Hvordan tilhører man en bestemt kultur?
- Hvordan kan der være forskellige kulturer inden for et lands grænser, og hvordan kan kulturer være forskellige på tværs af landegrænser?

Spørgsmål om ungdomskultur:

- Hvad betyder ungdomskultur?
- Hvad karakteriserer dansk ungdomskultur?
- Sammenlign dansk ungdomskultur med mozambikansk ungdomskultur eksempelvis inden for emnerne: Skole, mad, fritid, forældrerelationer, fremtid og drømme

Nyheder fra Mozambique

👤 👤 👤 👤 grupper

I denne opgave skal eleverne forestille sig, at de bor i Mozambique og skal lave en nyhedsudsendelse i fjernsynet. Hver gruppe vælger et emne, som de skal fortælle om i nyhedsudsendelsen.

Grupperne skal selv finde informationer til at lave et tv-indslag. De kan for eksempel tage udgangspunkt i teksterne i LæseRaketten eller søge på ibis.dk/verdeniskole og andre sider.

Gruppen skal vælge en nyhedsoplæser. Når oplæseren er færdig med at fortælle om gruppens nyhed, kan han eller hun 'stille om' til næste gruppe i studiet/landsbyen/skolen.

Ideer til emner for nyhedsudsendelsen:

Politik

Hvordan er den politiske situation?
Hvem er politikerne, og hvad står partierne for?

Kultur

Indslag om kendte mozambikanske kunstnere, en kulturel begivenhed i Mozambique eller mozambikansk kultur i Danmark.

Finans

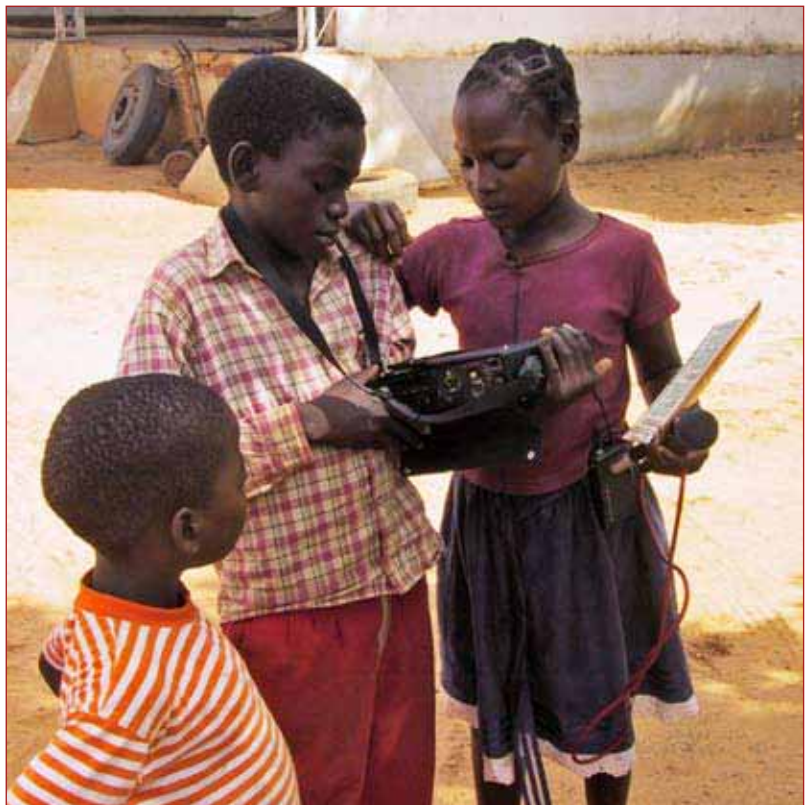
Hvilken valuta har Mozambique?
Hvad eksporterer og importerer landet?

Sport

I hvilke sportsgrene klarer Mozambique sig godt?

Vejret

Hvordan er klimaet og temperaturen?
Regner det meget?

Fakta om Mozambique

Areal

801.590 km²

Landegrænser

Landet grænser op til Tanzania med 756 km, Malawi 1.591 km, Zambia 419 km, Zimbabwe 1.231 km, Sydafrika 491 km og Swaziland med 105 km. Mozambique har en kystlinje på 2.470 km ud til det Indiske Ocean.

Befolkningstal

Cirka 19,5 millioner indbyggere.

Hovedstad

Maputo: 932.000 indbyggere.

Andre større byer

Beira: 299.000 indbyggere

Nampula: 251.000 indbyggere.

Sprog

Det officielle sprog er portugisisk – 8,8% har det som hovedsprog, og ca. 27% taler det som deres andet sprog. Men de mange forskellige etniske grupper – f.eks. Makhuwa, Tsonga, Lomwe, Sena – har hver deres lokale sprog.

Religion

Oprindelige afrikanske religioner og andre trosretninger 42%

Kristne 30%

Muslimere 28%

Personer over 15 år der kan læse og skrive

47,8% i alt, heraf 63,5% mænd og 32,7% kvinder.

Personer, der lever under fattigdomsgrænsen (under 2 dollar/10 kr. om dagen)

Mozambique er et af de fattigste lande i verden, men udviklingen har været positiv i de senere år. I 2001 levede ca. 70% under fattigdomsgrænsen – i 2008 var tallet ca. 54%.

Levealder

Den gennemsnitlige levealder i Mozambique er 42 år. Til sammenligning er den i Danmark 78 år og i Japan, som har den højeste levealder i verden, er den 83 år. Gennemsnitslevealderen på 42 år er den næstlaveste i verden.

Styreform

Mozambique har været en portugisisk koloni fra 1500 og frem til 1975. 25. juni 1975 blev landet selvstændigt. Landet styres i dag som en republik, dvs. at landet ledes af en præsident. Der er valg til parlamentet hvert 5. år. Der er 2 store partier FRELIMO og RENAMO-UE.

Præsidenten hedder Armando Guebuza og er fra FRELIMO. Mozambiques kvindelige premierminister hedder Luisa Diogo.

Fra 1977 til 1992 var der borgerkrig i Mozambique.

Varer som produceres i Mozambique

Landbrugsprodukter:

Bomuld, cashewnødder, sukkerrør, te, kassavamel (lavet af roden af en tropisk plante), majs, kokosnødder, sisal, citrus- og andre tropiske frugter, kartofler, solsikker, kød og fjerkræ.

Industriprodukter:

Fødevarer, drikkevarer, kunstgødning, sæbe, maling, tekstiler, cement, glas, asbest, tobak. Mozambique har også olieraffinaderier.

Eksportvarer:

Aluminium, rejer, cashewnødder, bomuld, sukker, citrusfrugter, tømmer, elektricitet.

Importvarer:

Maskineri, mineraler, kemikalier, køretøjer, brændstof, fødevarer, tekstiler.

Valuta

Metical.

Hele Verden i Skole –Spillet

Fremgangsmåde:

- Spillepladen findes på bagsiden. Den kan også hentes på ibis.dk/verdeniskole.
- Spillebrikkerne kopieres, klippes ud og limes evt. på pap, så de holder bedre. Prøv-lykken kortene kopieres og klippes ud.
- Eleverne inddeler sig i grupper af 2-5 personer. Hver gruppe skal bruge en spilleplade, prøv-lykken kort, brikker og en terning.
- Spillerne slår efter tur med terningen og rykker det antal øjne, terningen viser.
- Hvis man lander på et ?-felt, skal man trække et prøv-lykken kort, læse teksten og flytte sin brik efter instruksen. Herefter lægges kortet nederst i bunken.
- Hvis en spiller lander på feltet En Ny Fremtid, må spilleren tage genvejen.
- Når spillet er slut, kan I tale om, hvilke af prøv-lykken kortene der var bedst, og hvilke der var dårligst.

Prøv-lykken-kort

<p>Du har svært ved at koncentrere dig i timen, fordi du er bange for, at din lærer slår dig</p> <p>Ryk 1 felt tilbage</p>	<p>Strømmen er gået i dit hus om aftenen, så du kan ikke lave lektier</p> <p>Ryk 1 felt tilbage</p>
<p>Din far har brug for hjælp i marken, så du kan ikke komme i skole i denne uge</p> <p>Ryk 2 felter tilbage</p>	<p>Du forstår ikke den skoleopgave, du skal lave, men du må ikke stille spørgsmål, så du skriver af fra din sidemand</p> <p>Ryk 2 felter tilbage</p>
<p>Floden er gået over sine bredder og har oversvømmet vejen til skolen</p> <p>Ryk 2 felter tilbage</p>	<p>Din lærer underviser på portugisisk, men du taler selv changane (dit lokalsprog), så du forstår ikke, hvad han siger</p> <p>Ryk 3 felter tilbage</p>
<p>De penge, du tjener ved at arbejde på markedet, bliver brugt til at sende din fætter i skole</p> <p>Ryk 3 felter tilbage</p>	<p>Din skole stopper efter 5. klasse. Der er for langt til en skole med flere klassetrin, så du kan ikke rykke op i 6. klasse</p> <p>Ryk 3 felter tilbage</p>
<p>Du har gået i skole i tre år men kan stadig ikke læse og skrive</p> <p>Ryk 4 felter tilbage</p>	<p>Du er forældreløs og bor hos din onkel, som ikke synes, det er nødvendigt, du går i skole</p> <p>Ryk 4 felter tilbage</p>

Din lærer er flyttet fra landsbyen, og du må vente på, der kommer en ny lærer

Vent en omgang

Du falder i søvn i en skoletime, fordi du har været oppe siden klokken 5 for at arbejde i marken

Vent en omgang

Du har fået solgt dine varer på markedet, så nu kan du få råd til mad de næste 2 dage

Ryk 1 felt frem

Du er kommet med i skolens elevråd

Ryk 1 felt frem

Din familie har haft en god høst, så der er penge til at købe skolemateriale til dig

Ryk 2 felter frem

Din far har tjent lidt ekstra penge, så han kan købe en skoleuniform til dig

Ryk 2 felter frem

Der er blevet bygget en brønd i nærheden af dit hus, så du skal ikke længere gå så langt for at hente vand

Ryk 2 felter frem

Din skole har fået doneret læsebøger, så alle elever kan få en gratis læsebog

Ryk 2 felter frem

Der er kommet en ny lærer til landsbyen, som har overbevist din far om, at det er vigtigt, du kommer i skole

Ryk 3 felter frem

Din far har fået et godt job, så du og din familie skal flytte til en større by, hvor der er en skole

Ryk 3 felter frem

Din svigerinde har tilbudt at passe dit barn, så du kan komme i skole igen

Ryk 3 felter frem

Din familie har fået en cykel, så du har nu mulighed for både at komme i skole og hjælpe til i marken

Ryk 4 felter frem

Der er blevet bygget en skole i din landsby

Slå igen

Du er blevet rask efter et malariaudbrud og kan igen komme i skole

Slå igen

